

Datum
30 augusti 2024

Diarienummer
Ä 2024-1040

Remissvar – En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas S2024/00726

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom tre politikområden - den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och näringspolitiken - som är ömsesidigt förstärkande. Ett viktigt fokus i myndighetens uppdrag inom förenklingsområdet är att bidra till rimliga tillståndsprocesser samt enkla och förutsägbara regler, som företagen kan förstå och tillämpa, vilket är avgörande för konkurrenskraften.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

- Tillväxtverket noterar att de ekonomiska konsekvenserna för företagen av utredningens förslag inte har beräknats. Tillväxtverket bedömer att konsekvenserna för företagen bör utredas ytterligare i den fortsatta beredningen av utredningens förslag så att beslutsunderlaget blir mer komplett. Vissa av förslagen kommer sannolikt att öka företagets kostnader och andra förslag minska företagets kostnader.
- Tillväxtverket är positivt till utredningens förslag på modernisering av vilken typ av maträtter som behöver erbjudas för att kunna servera alkohol. Tillväxtverket ser även positivt på utredningens förslag att tidigarelägga tiden för när matutbudet får begränsas till enklare maträtter.
- Tillväxtverket ser positivt på förslagen om utökad föreskriftsrätt för Folkhälsomyndigheten och om att Folkhälsomyndigheten ska ta fram en tillsynsvägledning i syfte att åstadkomma en enhetligare tillämpning av tillståndsansökningar i kommunerna och göra ansökningsprocessen mer förutsebar och enklare för företagen.
- Tillväxtverket ser positivt på förslaget att standardisera den information som ansökningar om tillstånd till kommuner ska innehålla.
- Tillväxtverket anser att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att ta fram information till företag om vilka produkter (av den typ som berörs i utredningen) som är tillåtna respektive otillåtna att sälja till konsumenter.

- Tillväxtverket är positivt till förslaget att Skatteverket på begäran av kommunen ska lämna de uppgifter som kommunen behöver för sin tillståndsprovning och tillsyn enligt lagen om tobak och liknande produkter.
- Tillväxtverket anser att förslaget om att införa krav på serveringstillstånd för svenskflaggade fartyg, i trafik mellan Sverige och utlandet, behöver utredas ytterligare. Sannolikt behöver utredningens förslag omarbetas.
- Tillväxtverket bedömer att kommunerna kommer behöva viss tid för att anpassa sina it-system till några av utredningens förslag om dessa genomförs. Det är viktigt att genomförandet i kommunerna blir bra, bland annat för företagen, och därför behöver kommunerna tillräckligt med tid för genomförandet.
- Tillväxtverket är positivt till förslaget om utbildning för kommunala handläggare om tillämpningen av alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter vid tillståndsprovningen.

Bakgrund om besöksnäringen

Besöksnäringen består av många olika verksamheter inom områdena resa, äta, bo, göra och handla. Dessa kan i sin tur delas upp i elva branscher. Näringen bygger på en stark och grundläggande mänsklig drivkraft att resa och uppleva. Den bidrar till attraktiva samhällen med ett varierat tjänsteutbud, den är av stor betydelse för landsbygdsutvecklingen och finns i hela landet och skapar viktiga jobb. Företagen i besöksnäringen är ofta små eller mycket små. De har begränsat ekonomiskt och strategiskt kapital, och att utveckla sina affärer genom digitalisering eller grön omställning kan vara en utmaning. Utöver kompetensförsörjning, upplever företag inom besöksnäringen lagar och myndighetsregler som ett av de största hindren för tillväxt.

Enligt Tillväxtverkets företagundersökning Företagens villkor och verklighet är hotell och restaurang den bransch som har högst tillväxtvilja. Även besöksnäringen som helhet med de olika branscher som ingår har sammantaget en hög tillväxtvilja. Besöksnäringen har en god förmåga att skapa sysselsättning och är särskilt viktig genom att den kan erbjuda instegsarbeten. Sammantaget är det, enligt Tillväxtverket, viktigt att förenkla för företag inom besöksnäringen.

Konsekvensutredningen

Eftersom många av utredningens förslag påverkar berörda företag direkt, och i vissa fall sannolikt påtagligt, anser Tillväxtverket att den kostnad förslagen medför för företagen bör beräknas innan beslut fattas om vilka förslag som ska genomföras.

Maträtter och serveringstider

Ur ett företagsperspektiv ser Tillväxtverket positivt på förslagen om en modernisering av reglerna beträffande vilken typ av rätter som ska kunna erbjudas samt att matutbudet får begränsas från kl. 22:00 istället för som idag först kl. 23:00. Detta bör bland annat, allt annat lika, öka möjligheterna till förbättrad effektivitet och lönsamhet för berörda företag och möjliggöra fler lönsamma restauranger och har därigenom potential att bidra till ett ökat antal anställda inom restaurangbranschen.

Ytterligare lättnader i matkravet skulle kunna gynna tillväxten i restaurangbranschen som är en viktig bransch. Tillväxtverket ser att utredaren har redogjort för att ytterligare lättnader i matkravet skulle kunna få negativa konsekvenser för folkhälsan.

Föreskriftsrätt för Folkhälsomyndigheten

Tillväxtverket ser positivt på förslagen om utökad föreskriftsrätt för Folkhälsomyndigheten, och om att Folkhälsomyndigheten ska ta fram en tillsynsvägledning, i syfte att åstadkomma en enhetligare tillämpning av tillståndsansökningar i kommunerna och göra ansökningsprocessen mer förutsebar och enklare för företagen. Tillväxtverket ser ett stort behov av att Folkhälsomyndigheten standardiserar och reducerar de uppgifter företag behöver lämna till kommuner vid ansökan om serveringstillstånd och försäljningstillstånd för tobak. I denna del är det viktigt att ta tillvara på den potential till förenkling för företagare som finns genom digitalisering och automation. Tillväxtverket har arbetat mycket med att förenkla för företagen i dessa delar och det är bra att framöver ta tillvara på de lärdomar som gjorts i detta arbete.

Tillväxtverket anser att det är bättre att använda formuleringar av typen ”ta fram en specifikation över vilka handlingar respektive uppgifter som en ansökan ska innehålla” än formuleringar av typen ”fastställt formulär”. Tanken är bland annat att underlätta digitalisering och automation, men formulär riskerar att i vissa kommuner föra tanken till att företagen måste använda ett visst papper eller PDF eller liknande som Folkhälsomyndigheten tagit fram istället för att använda e-tjänster.

Tillväxtverket vill upplysa om den stora potential som finns i att statliga myndigheter tar ett större ansvar än idag för att möjliggöra minskningar av kommuners kostnader för digitalisering och automation. Tillväxtverket har, tillsammans med Livsmedelsverket och kommunerna, arbetat med att standardisera livsmedelsanmälan. Från detta arbete finns erfarenheter som bör användas framöver. Vid införandet av EU-förordningen Single Digital Gateway räknade Digg på den samhällsekonomiska nyttan av att sektorsmyndigheter tar ett större ansvar vid kommunal digitalisering och tar fram standarder för digitala tjänster. Digg visade på att den samhällsekonomiska kostnaden är 10 gånger högre (39 miljarder kr istället för 3,9 miljarder kr) om varje enskild kommun ska göra det som en sektorsmyndighet skulle kunna göra. Enligt Tillväxtverket bedömning finns en stor del av denna potential inom Folkhälsomyndighetens område.

Underlagen för de digitala tjänsterna bör utformas så att digitaliseringens möjligheter att förenkla för företag och minska företagens uppgiftslämnande tillvaratas exempelvis genom att e-tjänster kan ha en koppling till den Sammansatta bastjänsten för grunddata om organisationer (SSBTGO) som möjliggör för företagen att återanvända och förifylla vissa grundläggande organisationsuppgifter. Samverkan bör ske med berörda aktörer som kommuner, länsstyrelser och tjänsteleverantörer. Arbetet bör bygga vidare på tidigare erfarenheter och arbetsmetoder för nationellt standardiserade digitala tjänster för kommunala förfaranden såsom Serverat och FörRätt. Arbetet bör göras i enlighet med Förordning (2018:1264) om digitalt inhämtande av uppgifter från företag. Även Statskontoret lyfter att sektorsmyndigheter bör ges större ansvar för att ta fram centraliserade lösningar.¹

Tillväxtverket anser att det är viktigt att Folkhälsomyndigheten får en tydlig långsiktig styrning på detta område som klargör att föreskrifter och tillsynsvägledning ska bidra till en ur företagens perspektiv enklare, enhetligare och mer förutsebar tillämpning i kommunerna. Denna styrning bör även kontinuerligt följas upp av regeringen.

Enligt Tillväxtverket bör Folkhälsomyndigheten få långsiktig styrning för att ta fram och förvalta information om vilka produkter som är tillåtna respektive otillåtna att sälja till konsumenter. Folkhälsomyndigheten bör även ta fram en nyhetstjänst som

---

¹ [Metod för uppföljning av det förenklingspolitiska målet om digitalisering \(statskontoret.se\)](https://www.statskontoret.se/om-oss/utredningar-och-rapporter/2018-2019/metod-for-uppfoljning-av-det-forenklingspolitiska-malet-om-digitalisering)

företag kan använda för att följa förändringar. Om en produkt skulle bli otillåten är det viktigt att företagen snabbt och smidigt kan få reda på detta utan att kontinuerligt behöva gå igenom listan på tillåtna respektive otillåtna produkter. Detta skulle förenkla för företagen och bör öka regelefterlevnaden.

Informationsutbyte

Utredningens förslag om att Skatteverket ska lämna de uppgifter kommunen behöver för sin tillståndsprövning, ändringshantering och tillsyn, enligt lagen om tobak och liknande produkter, är enligt Tillväxtverket positivt ur flera perspektiv. Handläggningstiden kan bli kortare genom att färre kompletteringar behövs. Företagen kan spara tid även genom att de inte behöver lämna lika många uppgifter vid exempelvis ansökan om tillstånd respektive anmälningar om ändringar. Rättssäkerheten kan bli högre genom att uppgiften kommer från den bästa källan. Digitalisering och automation av handlägningsprocessen underlättas.

Tillväxtverket anser att det även bör vara ett mål i sig att reducera antalet uppgifter som företagaren behöver lämna till myndigheter. Detta bland annat mot bakgrund av regeringens mål inom förenklingsområdet och Förordning (2018:1264) om digitalt inhämtande av uppgifter från företag. Med utredningens förslag får Skatteverket möjlighet att tillämpa förordningens intentioner i relation till kommuner.

Serveringstillstånd vid catering

Vad gäller förslaget att serveringstiden vid catering ska anges i anmälan till kommunen för varje servering bedömer Tillväxtverket att det skulle medföra en ökning av den administrativa kostnaden som följer av alkohollagen för berörda företag. I de regler som gäller idag finns det vad Tillväxtverket uppfattar inget lagkrav på kommunerna att begära in klockslag och inte heller något lagkrav på kommunerna att bedöma klockslaget i handläggningen av ärenden om catering. Det innebär således att dagens bestämmelser möjliggör för kommuner att inte hämta in denna uppgift från företagen. Om uppgiftsskyldigheten och därpå följande prövning införs är det viktigt för företagen att kommunernas handläggningstider är korta.

Fartyg med alkoholservering

En av de företagstyper som Tillväxtverket bedömer kommer påverkas mest av utredningens förslag är rederier som har svenskflaggade fartyg, i trafik mellan Sverige och utlandet, med alkoholservering och därför kommer att omfattas av utredningens förslag om tillstånd och tillsyn inklusive de därtill hörande avgifterna. Tillväxtverket anser att det är viktigt att svenskflaggade fartyg har minst lika goda konkurrensförhållanden som fartyg flaggade i närliggande länder. Enligt Tillväxtverket framgår det inte av utredningen om så skulle vara fallet om utredningens förslag i denna del skulle genomföras. Tillväxtverket bedömer att det är sannolikt att de svenska reglerna, om utredningens förslag genomförs, skulle bli mindre fördelaktiga än reglerna i några av de närliggande länderna. Det innebär att risken för utflaggning av sådana fartyg ökar. Eftersom det under flera decennier skett en betydande utflaggning av svenska handelsfartyg och den svenskflaggade handelsflottan minskat kraftigt i jämförelse med den totala världshandelsflottan och svenskflaggade fartyg i flera avseenden kan bli viktiga i händelse av en allvarigare kris eller ytterst krig, bland annat för att upprätthålla varuhandeln och varuförsörjningen, anser Tillväxtverket att konsekvenserna för företag av de föreslagna reglerna behöver utredas ytterligare.

Tillväxtverket konstaterar att alkohollagen inte är utformad för tillämpning ombord på fartyg. Om utredningens förslag på att införa krav på serveringstillstånd på fartyg

antas bedömer Tillväxtverket att justeringar eller förtydliganden avseende alkohollagen behöver utredas och åtgärdas innan ett sådant krav träder i kraft.

Tid för implementering

Tillväxtverket konstaterar att många kommuner kommer behöva anpassa sina system i form av exempelvis e-tjänster och verksamhetssystem om förslaget om standardiserade informationsmängder blir verklighet. Det är viktigt för företagen att ansökningar och anmälningar är enkla och tidseffektiva samt att handläggningstiderna är korta, servicen god och rättssäkerheten hög. Därför ser Tillväxtverket behov av att tillräcklig tid för implementering i kommuner säkerställs om och när Folkhälsomyndigheten tar fram standardiserade informationsmängder och andra föreskrifter.

Tillväxtverket anser att Folkhälsomyndigheten bör få en tydlig långsiktig styrning på detta område som klargör att Folkhälsomyndigheten ska säkerställa att kommunerna får goda förutsättningar, i form av bland annat tid, för att bidra till en ur företagets perspektiv enklare, enhetligare och mer förutsebar tillämpning i kommunerna. Denna styrning bör även kontinuerligt följas upp av regeringen.

Organisering av tillsynen av kommuner

Tillväxtverket konstaterar att utredningen föreslår att såväl Folkhälsomyndigheten som länsstyrelserna ska stå för olika delar av tillsynen av och rådgivningen till kommuner. Inför framtida översyner av de regelverk som den nu aktuella utredningen arbetat med bedömer Tillväxtverket att det är relevant att utreda om tillsyn av och rådgivning till kommuner bör koncentreras till en statlig myndighet. Förutsättningarna för att åstadkomma en för företagen enkel och enhetlig tillämpning av regelverket förbättras enligt Tillväxtverket om tillsyn och rådgivning koncentreras till en myndighet. Sannolikt kan även den samhällsekonomiska effektiviteten öka genom exempelvis lägre kostnader och ökad kunskapsuppbyggnad.

Utbildning

Tillväxtverket är positivt till förslaget om utbildning för kommunala handläggare om tillämpningen av alkohollagen och lagen om tobak och liknande produkter vid tillståndsprövningen. Tillväxtverket bedömer att utbildningen bör ha inslag av service och bemötande så att detta kan bli bättre och handläggarna får bättre förutsättningar för att bli säkrare på vilken typ av service som de får och bör ge. En god service och ett gott bemötande kan bidra till att fler ansökningar är kompletta direkt, att handläggningstiderna kan kortas och att kommunernas handläggning av ärenden kan bli mer effektiv. En god service och ett gott bemötande bidrar även till ett bra företagsklimat.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Anna Johansson. Michael Heuman har varit föredragande. Cecilia Holmgren, Marie Gyllenberg och enhetschef Åsa Talamo har deltagit.

